

Ara ve Nadal?

Amb l'arribada del mes de desembre, el cristianisme celebra el naixement del fill de Déu: Crist. Tot i això, el budisme i l'islamisme, que tenen un origen molt semblant (pensem en Buda i Mahoma, respectivament), han evolucionat cap a formes religioses distintes.

En els pocs més de mil anys que hi ha entre el 560 abans de Crist i el 632 de la nostra era, en diverses parts de la terra sorgeixen un conjunt de personatges històrics, cronològicament contextuals, que capgiraran de tal manera la fe i la religió que avui, encara, quasi tres mil milions de persones repartides per tot el món confien en el seu missatge per explicar-se la transcendència i respondre així algunes de les preguntes més universals: què són? Què hem vingut a fer en aquest món? A on anem?

Buda, Jesús i Mahoma esdevenen els pilars fonamentals de tres de les quatre religions contemporànies més esteses. La importància que els cristians confereixen al naixement de Jesucrist, l'home salvador, a través de la commemoració del Nadal (la principal celebració dels fidels, després de la passió, mort i resurrecció del mateix personatge) testimonia com la constatació històrica i els conceptes de realitat i de passat han determinat l'evolució i la configuració de les creences.

Tot i que cada una de les tres tradicions seguirà drecceres diferents —no podem oblidar que, abans d'universalitzar-se, utilitzaven els recursos culturals propis de la seva zona d'origen—, hi ha alguns elements que expliquen el seu triomf en el temps i, també, el seu gran atractiu actual (principalment pel que fa al budisme i la seva relació amb l'occident). Tant el budisme com el cristianisme i l'islamisme apareixen en uns contextos històrics d'obertura i aparició d'altres promeses de salvació, d'expansió i reformulació de noves i antigues tradicions religioses. Així, a l'Índia del segle VII abans de Crist l'hinduisme es troba en plena efervescència regeneradora, en un moment de gran fermentació conceptual i ideològica que fa acceptable i torna creïble la possibilitat de reinterpretació de les coses. El cristianisme, sorgit en un moment d'una certa esclerosi del judaisme, conviurà durant els seus tres primers segles amb l'efervescència que conegueren a l'imperi romà els rites místics, les tradicions religioses hel·lenístiques i la filosofia neoplatònica, metre que Mahoma farà de profeta en una terra en la qual hi ha una amalgama de les tradicions jueva, cristiana i dels rites naturalistes locals de l'Aràbia. Sobre tradicions que es remuntaven a la prehistòria, o a més de vint segles, Buda, Crist i Mahoma donaren inici a unes religions de caràcter integral que comprenien una manera d'abordar la realitat essencial fins abraçar tota la cultura humana en llurs respectives zones geogràfiques.

Tres fets van influir decisivament en l'extensió d'aquestes cultures religioses. En primer lloc, que les tres acabaran tenint una vocació universal, i no seran religions d'un poble (com la jueva), o d'un conglomerat de comunitats ètniques (com la hindú). En aquest sentit, resulta

il·lustrativa l'anècdota, no gaire llunyana, que explica el professor Enric Aguilar, expert en hinduisme i budisme: "tenia un amic, alemany, que vaig conèixer durant la meua estada a Ceilan i que havia passat per les experiències de la fe cristiana, el budisme i l'hinduisme i me les resumia així: vaig deixar el cristianisme perquè estava fart del pecat; després de professar el budisme també sentia la necessitat d'anar més enllà perquè vaig acabar fart del dolor, fins que finalment vaig trobar el que cercava en l'hinduisme. Tot anava la mar de bé fins que un dia un brahman em va dir: i tu et reclames hindú: de quina casta ets?, qui són els teus parents? No, tu no ets hindú." Després d'això, l'amic d'Enric Aguilar li confessava: "ja ho veus, ara no sóc d'enlloc, i tambéestic la mar de feliç".

El triomf de Crist. També el cristianisme esdevindrà universal (catòlic), no sense traumes. La primera crisi important que visqué la religió de Jesús fou entre aquells que defensaven que s'havia de viure des de l'interior del judaisme i com una pràctica jueva i els que, encapçalats pel fariseu Sant Pau, advocaren per una obertura de la nova església als gentils. Aquestes concepcions diferents aconseguiren unificar-se en el denominat concili de Jerusalem amb el triomf de les tesis paulines, que, segons el doctor Ramon Sala, professor de cristologia de la Universitat de Teologia de Catalunya, "costaren molt d'acceptar a la resta dels apòstols, fins al punt que alguns jueus, avui, consideren que el fundador estricte del cristianisme no fou Jesús, sino Pau".

Entre els musulmans, la concepció universalista de la fe no solament queda clara des del primer moment. De les paraules dictades per Al·là a Mahoma a l'Alcorà, se'n desprén la voluntat d'extensió a tota la terra per tal que els éssers humans proclamïn: "Allahou Akbar" (Déu és més gran).

D'altra banda, l'èxit que aquests tres corrents religiosos obtindran també està relacionat, com afirma la doctora en antropologia Josefina Roma, professora d'història de les religions a la Universitat de Barcelona, "amb una actitud davant la vida que contraposa el món terrenal i el més enllà. Una dualitat que comporta una democratització de la salvació". Cristianisme i islamisme incorporen al costat de la imatge d'un déu terrible (reproduïda a Europa per tota la iconografia romànica) la vessant d'amor del salvador; mentre que el budisme, amb les seves quatre veritats nobles, mostra el camí de l'alliberament del dolor i així les tres presenten una eternitat democratitzada, més accessible que no pas la prevista pel judaisme o l'hinduisme.

El tercer gran eix que possibilita l'extensió del missatge de Jesús, la pràctica de Buda i la revelació feta a Mahoma és degut a la unicitat i irrepetibilitat del personatge: al seu encreua-

CARME PUÉRTOLAS

Enric Aguilar:
"Malgrat que Buda no es consideri una encarnació divina, adquireix una imatge divina sense deixar de ser home."

CARME PUÉRTOLAS

Ramon Sala: *"Els evangelis no són textos històrics i qualsevol biografia de Jesús crea una imatge que reflecteix la concepció prèvia de l'autor."*

ment amb la història. Els tres, segons la doctora Roma, "es col·loquen a l'axis mundi, allà on s'uneix el cel i la terra" perquè els seus seguidors, a través de l'experiència que els profetes han tingut i la constància històrica que n'han deixat, que no és refutable, tenen la certesa que han estat els primers entre tots: la resurrecció de Crist i la il·luminació de Buda obren una porta per als creients, mentre que Mahoma tanca el procés de la revelació de déu i els seus seguidors ja estan segurs que seguint-lo no hi ha perill de desviació. El més important, doncs, com recorda Josefina Roma, "és que aquests personatges, amb el seu testimoni, aporten un sistema infalible de seguretat".

També una de les principals explicacions per a l'evolució teològica que han tingut el budisme, el cristianisme i l'islamisme està en la consideració de la figura i el paper històric atribuït a Buda, Jesús i Mahoma, fet que ha determinat, més enllà de les pautes culturals, els diferents camins que han conduït les tres creences a la seva dimensió actual.

Buda, el més antic dels tres personatges, visqué entre el 560 i el 480 aC. Conegut per Gautama o Siddharta, la tradició el situa com a fill d'una família de la baixa noblesa del Nepal. Això vol dir, segons Keneth Saunders, que l'ambient i les condicions de la llar on nasqué no serien gaire diferents de les d'un castell escocès durant l'edat mitjana. Com Jesucrist, però a diferència de Mahoma, els seus progenitors són conscients de la transcendència del personatge. Una comunicació sobrenatural en forma de visió alerta el seu pare que el noi està destinat a convertir-se en un salvador del món. La mitologia budista també recull una altra dada per remarcar l'excepcionalitat del nounat: el nen va néixer sense provocar dolor i del costat de la seva mare, i proclamant, després de caminar set passes, que aquell havia estat el seu últim naixement, ja que en la vida que començava aconseguiria alliberar-se del cercle càrmic, la roda continuada de naixements, morts i renaixements perquè passen els hinduistes abans d'arribar a la il·luminació.

Seguint la més pura tradició oriental, el pare de Gautama sabia que l'acompliment de la profecia passava necessàriament per un allunyament de la família i la sortida de Gautama al món per conèixer el dolor. La primera dificultat que haurà d'afrontar Siddharta serà deslliurar-se de l'amor protector del seu progenitor, que vol evitar-li el coneixement del dolor i tracta d'amagar-li la realitat. Però poc temps després de casat, quan tingué el primer fill i abans de fer els vint anys, el príncep Siddharta complirà la profecia i deixarà els seus per buscar un sentit més elevat de la vida i del destí dels humans.

Després d'aquest inici, dos són els moments més importants de la seva vida: el primer ser-

virà per refutar la tendència excessivament estètica de l'hinduisme, que en aquell moment es trobava dominat pel convenciment que era suficient una pràctica ritual, confiada en el sentit màgic de les paraules, per trobar el camí de la il·luminació. Aquesta idea queda reflectida en els sis anys que passà al bosc d'Urubela en companyia de cinc ascetes més. Després d'aquest període de mortificacions continuades i disciplines cada cop més extremes, i en vista dels nuls resultats obtinguts, Gautama abandonarà els seus companys per seguir una via intermèdia entre la recerca hinduista mitjançant el coneixement i les obres i la pràctica de l'ascetisme dels místics hinduistes.

El segon moment fonamental de la vida de Buda el conduirà a la il·luminació: decidit a trobar el camí, s'assegué en posició iòguica en una arbreda i després de reconèixer el seus fracassos anteriors va fruitar durant set dies de l'experiència de la il·luminació que el portà a comprendre que la causa de totes les misèries humanes és el desig que neix de la voluntat de viure i de posseir. El bosc de Bodhagaya, on avui hi ha el temple Mahabodhi, s'ha convertit en un punt de peregrinació per als creients, com també el lloc anomenat Sarnata, prop de Benarés, on Buda lliurà per primer cop el seu sermó als cinc ascetes hindús.

Dels tres personatges històrics, la vida de Buda és la que queda més entroncada en el món del mite i la llegenda, com no podia ser d'altra manera si tenim en compte que els primers textos budistes no apareixen fins quatre-cents anys després de la seva mort —circumstància que no impedeix que aquesta religió sigui la que disposa d'una major col·lecció d'escrits canònics—. Però la concepció oriental que relativitza molt la importància del temps, l'espai i la persona —les tres categories històriques fonamentals—, fins al punt que desenvolupa una concepció ahistòrica que en el budisme arriba a ser, també, acòsmica —el cosmos és el resultat de l'evolució dels sentits— evitarà que aquesta religió entri en el mar de contradiccions entre la realitat i la veritat, entre la raó i la fe que tant ha protagonitzat la història del cristianisme, malgrat els esforços de Sant Tomàs. Això fa, per exemple, que des d'una perspectiva occi-

Dalt, Buda; baix Jesucrist. Dels tres personatges històrics de les principals religions universals, la vida de Buda és la que queda més entroncada en el món del mite i la llegenda.

dental els budistes siguin molt poc racionals en els aspectes més populars de la seva tradició, com ara les relíquies. Mentre que l'islam conserva amb gran devoció el que considera una petjada de Mahoma i els cristians encara discuteixen avui sobre l'autenticitat de les seves relíquies (el darrer cas més conegut és la polèmica sobre el Sant Sudari de Torí), els budistes no tenen cap problema a venerar a Kandy (Ceilan) una suposada dent de Buda que a primer cop d'ull resulta de poc senglar.

La singularitat de Buda. Les causes d'aquesta aparent contradicció són les mateixes que converteixen el budisme en la més racional de les tres religions. Com a sistema de coneixement i enteniment del món i del destí dels éssers humans, el budisme separa les vies de coneixement de la veritat (la creença) i de la realitat (la història) i, per això, hi conviuen perfectament els discursos religiosos i científic, en un sistema paral·lel sense entrecruaments contradictoris. No existeix, doncs, com en el cristianisme i el primer islamisme, una necessitat de casar la raó i la fe, ja que el que es busca principalment és l'experiència: els fidels no hi creuen perquè ho hagi dit el mestre, sinó per l'experimentació personal. La importància del personatge històric, afirma Enric Aguilar, es justifica perquè "representa una possibilitat de superació transcendental; una superació de la ignorància i la incompetència, i això fa que, malgrat que Buda no es consideri una encarnació divina (i no perquè es consideri menys, sinó per la negació de la divinitat), adquireixi una imatge divina sense deixar de ser home".

En comparació amb Jesús i Mahoma, Buda és el personatge que més se situa en un llinar voladís, entre la divinitat del fill de l'home i el caràcter absolutament terrenal del profeta d'Al·là. I aquest mateix llinar és el que fa difícil separar la prèdica de Sidharta de la tradició hinduista. En el seu desenvolupament doctrinal, dos punts diferencien el budisme de la tradició anterior: la negació del si mateix (*atman*) i la negació de la divinitat i, per tant, d'un origen únic i un principi creador de les coses. Ara bé, segons Enric Aguilar "cal preguntar-se si aquest és el missatge original de Buda o un desenvolupament pos-

DISCANT

Els quatre primers discs d'un nou segell discogràfic d'alta qualitat i interès.

L'ORGUE DE LA CATEDRAL DE BARCELONA
MONTSERRAT TORRENT, orgue

O MAGNUM MYSTERIUM
Selecció de cançons gregorians
SCHOLA GREGORIANA
DE BARCELONA
Director: RAMON MORAGAS

P. ANTONI SOLER
6 Concerts per a dos teclats
MONTSERRAT TORRENT,
orgue
MARIA LLUISA CORTADA,
clavicèmbal

ESCOLA DE MONTSERRAT
A. Viola, B. Julià, A. Soler
MARIA LLUISA CORTADA, clavicèmbal
Amb la col·laboració de la Fundació Caixa de Manresa

Distribució:

harmonia mundi ibèrica s.a.

Avda. Pla del Vent, 24 08970 SANT JOAN DESPI (Barcelona)
Tel. (93) 373 10 58 Fax (93) 373 67 64

Un segell de qualitat
promogut per
EUROCONCERT

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

terior a causa de la necessitat que va sentir el budisme naixent d'afirmar-se davant l'hinduisme per no ser absorbit com un corrent més". Per Enric Aguilar, el príncep Sidharta apareix en un moment en què resultava acceptable la possibilitat de reinterpretació de les coses, i Buda "ensenya com salvar-se del dolor, que és salvar-se de la dependència de les coses d'aquest món, d'una manera que exclou el secretisme i l'esoterisme. En aquest sentit, és una reforma de l'hinduisme que pot comparar-se amb la reforma luterana".

En relació amb les tradicions religioses precedents, budisme, cristianisme i islamisme signifiquen un important trencament i una dogmatització més forta i, en aquest sentit, resulten reaccionaris. L'hinduisme i el judaisme –i aquí un punt de contacte entre ambdues religions– es forgen com a reinterpretacions enormement innovadores del pòsit comú indoiranà, però sense trencar absolutament amb aquest precedent: surten d'una tradició sense rebutjar-la.

El cristianisme comença essent una reformulació del judaisme, i no serà fins al segle IV –després de l'edicte de Milà i de la seva oficialització– que deixarà universalment establert el seu principi axiomàtic: la consubstancialitat de Jesús. Que Jesús és el fill de déu i que la fe se centra en ell fou des del principi el que distingí els cristians dels jueus. Però aquesta diferència no representava una separació del judaisme. Jesús, tal com ho explica el professor de cristologia Ramon Sala "és un jueu i no deixa mai de ser-ho, no se li va acudir mai de crear una religió ni crear un grup especial dins del judaisme, entre altres coses pel fet que els primers cristians i el mateix Jesús esperaven la fi del món de manera imminent i, per tant, en l'última cosa en què pensaven era a fundar una església".

La universalitat predicada per Sant Pau, l'esvaïment de l'expectació per la fi del món que es produeix a partir del segle II (pocs anys després que el corpus literari dels evangelis quedi fixat) i els contactes amb la cultura hel·lènica, principalment, estimularan la creació de la comunitat de l'església i, paral·lelament la fixació de la teoria religiosa que es desenvoluparà en l'anomenada època dels concilis, durant els segles IV i V. El primer d'aquest període, el concili de Nicea, tingué lloc el 325 i va definir la divinitat de Jesús. El darrer, convocat a Calcedònia el 451, va establir la figura de la Trinitat, aspecte que posa punt final a un procés que va deixar clarament organitzada una estructura jeràrquica, fins al punt que en aquest període dels concilis es dona una ruptura radical tan forta amb l'anomenada església primitiva que hi ha qui defensa que el nou model no té res a veure amb l'anterior.

A diferència de Buda, que únicament predica amb l'exemple, i de Mahoma, que solament és

TRES PLANS PER A MILL

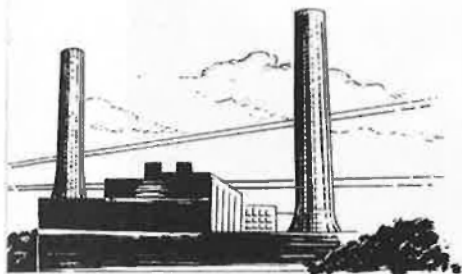

UN PLA PER ELIMINAR ELS RESIDUS PERILLOSOS.

El Pla Nacional de Residus Peril·losos invertirà en col·laboració amb les comunitats autònomes 180.000 milions de pessetes d'aquí al 2000. L'objectiu és reduir en origen un 40% dels 3,4 milions de tones

anuals de residus perillous que es generen al nostre país i tractar adequadament la resta. El Pla dóna prioritat a les actuacions de reducció, reciclatge i reutilització. També inclou la construcció d'una xarxa estatal de dipòsits de seguretat que completarà les infraestructures de tractament actuals. Amb aquest pla, els residus perillous estaran controlats.

laboració amb les comunitats autònomes 180.000 milions de pessetes d'aquí al 2000. L'objectiu és reduir en origen un 40% dels 3,4 milions de tones

UN PLA PER NETejar I CONTAMINATS.

El Pla Nacional de Descontaminació de Sòls preveu una inversió pública de l'Estat i de les comunitats autònomes de 132.888 milions de pessetes fins a l'any 2005 per recuperar emplaçaments contaminats. Dóna prioritat als llocs ja identificats com de major risc per actuar sobre 38 milions de metres cúbics de sòl i més de 9 milions de metres cúbics d'ai-

ORAR EL MEDI AMBIENT.

DEPURAR ELS SÒLS CONTAMINATS.

gües subterrànies. Durant aquest període s'estudiaran 1.650 emplaçaments contaminats més, que ja han estat localitzats, per netejarlos. Aquest pla tornarà als sòls la possibilitat dels usos més diversos sense perill per a l'entorn.

UN PLA PERQUÈ LES AIGÜES TORNEN NETES ALS RIUS.

El Pla Nacional de Depuració d'Aigües Residuats és el de major envergadura econòmica: Més de 1,8 bilions de pessetes en el període 1995-2005.

Així podrem complir les exigències de la Unió Europea per depurar totes les aigües residuals. En col·laboració amb les comunitats autònomes atendrem les neces-

sitats de depuració d'aquest 60% de població que encara

no neteja les seues aigües. Amb aquest gran esforç, tomarem la vida als nostres rius i al seu entorn. L'aigüa dels seus llits es podrà utilitzar sense risc.

Ministerio de Obras Públicas, Transportes y Medio Ambiente

ACORTANDO DISTANCIAS

el mitjancer de déu, Jesús, pels cristians, parla amb l'autoritat de la pròpia divinitat. Com el del príncep Siddharta, el seu naixement és anunciat i entès des del principi com un fenomen transcendent (la immaculada concepció notificada a Maria per un àngel, l'adoració dels reis d'orient després del naixement). Però la part fonamental de la seva vida, a diferència d'aquell i de Mahoma, serà el testimoni de la mort i la redempció de Jesús, que, alhora, donarà fe de l'amor de déu als humans i de la certesa de la resurrecció.

En el moment en què Crist apareix en l'escena de la història, el judaisme, segons Ramon Sala, comença a creure en la personalització de la resurrecció i fou aquesta convicció el factor que va permetre, també, la seva difusió. El fet que Jesús sigui fill del pare va fer possible que els cristians tinguin com a última instància una persona, i no uns escrits, i aquesta dogmatització facilita el camí de la salvació. Això permetrà una reinterpretació permanent de les escriptures (cosa que no és possible amb l'Alcorà) que, juntament amb la influència de la tradició filosòfica hel·lenística possibilitarà i forçarà el caràcter historicista de la religió cristiana i, amb ell, la necessitat de fer concordança la realitat del coneixement amb la veritat de la fe, necessitat que tindrà la seva màxima expressió en l'escolàstica de Sant Tomàs i que, moltes vegades, acabarà portant l'església a un camí sense sortida en l'intent de desenvolupar un sistema creuat en què coincideixin el pensament científic i el sistema religiós d'interpretació del món.

Durant els primers segles del cristianisme no hi ha una veritable preocupació pels fets històrics, i en els segles posteriors es desperta una necessitat de concordança entre raó i fe, però

Mahoma (dalt), segons la tradició, és l'únic que queda com a estricte profeta de la revelació. Sant Tomàs (baix), al seu torn, va intentar forçar el caràcter historicista de la religió cristiana. Aquesta tendència acabarà portant l'església a un camí sense sortida en l'intent de fer coincidir el pensament científic i el sistema religiós d'interpretació del món.

serà a partir del renaixement que el cristianisme viurà una tendència creixent de revalidació històrica amb les anàlisis dels evangelis i l'aparició de les vides de Jesús que es donen amb el luteranisme. Una historiografia abocada al fracàs, ja que, segons el doctor Sala, "els evangelis no són textos històrics i qualsevol biografia de Jesús crea una imatge que reflecteix la concepció prèvia de l'autor".

El profeta Mahoma. La interpretació, en el seu sentit més ampli, no tingué tanta fortuna creativa al si de l'islam. És a dir, va significar des de l'inici tractaments molt més dramàtics. Si totes les religions revelades han buscat sempre una autoritat externa i absoluta, en cap no s'ha manifestat tan directament aquesta recerca d'un oracle de la veritat com en la prèdica de Mahoma, que és essencialment i primàriament la religió del llibre sagrat: l'Alcorà.

Dels tres personatges històrics, Mahoma és l'únic que la tradició deixa com a estricte profeta de la revelació. Jesús parla per si mateix i en nom del Pare i Gautama aconsegueix ell mateix la il·luminació. Mahoma, en canvi, com Abraham i després Moisés, fou un profeta, un escollit per Al·là a qui déu dicta el seu missatge, encara que, a diferència dels anteriors profetes, el creador li revela les últimes disposicions. És a través de Mahoma que "dirà la seva darrera paraula. Mahoma no crea una religió, no recull la veu d'un déu particular de la seva tribu (com ho havia estat Al-Rahman, el Clement). Per això, Al·là, a l'Alcorà pot ordenar als musulmans, sense contradicció, que honrin els profetes dels jueus i el Messies dels cristians, ja que el paper de Mahoma és el d'un en-

ARXIU

viat seu per confirmar els missatges anteriors i salvar-los de les alteracions i impureses a què hagin estat sotmesos per la història.

Com Abraham, Mahoma (nat el 570) va dur una vida terrenal i la seva existència no ve precedida per cap oracle. Durant 40 anys visqué amb la seva família (orfe de pare des del naixement, veié morir, primer, la seva mare, quan tenia sis anys, i l'avi que l'adoptà i, als vuit anys, l'acollí el seu oncle) fins que es casà, als vint anys, amb la primera de les seves set dones. Passaren encara vint anys més de vida familiar fins que el pro-

feta no començà a retirar-se a meditar a una cova del Hira, muntanya propera a la Meca, on seria visitat en somnis per l'arcàngel Gabriel, el qual li ordenà que recités el missatge que posteriorment, posat per escrit (es diu que el profeta era analfabet), seria l'Alcorà.

Juntament amb la revelació del Hira, els moments més importants de la vida de Mahoma són la seva prèdica i sortida de la Meca, l'establiment i el seu triomf a Yatrib, coneguda després com Medina ('la ciutat del profeta') i la ulterior conquesta de la Meca. Aquesta trajectòria històrica fou determinant, fins al punt que, segons Roger Garaudy, filòsof i director de l'Institut Ecumènic pel Diàleg de les Cultures de Còrdova, "si Mahoma, el cap del qual tenia un preu posat per l'aristocràcia de la Meca -cent camells per al qui l'agafés- hagués estat executat, la seva predicació (la dels versets de la Meca) hauria estat molt pròxima a la de Crist. Però Mahoma fou cridat per a una altra missió: a Medina va crear una comunitat d'un nou tipus i la va dirigir". No és estrany, doncs, que els seguidors de l'Islam (paraula que significa submissió voluntària i lliure a un sol déu) considerin l'hègira (el moviment de Mahoma des de la Meca a Medina) com el moment crucial de la carrera del profeta. Aquesta realitat històrica fa que els dictats de Mahoma deixin l'estricta camp de la prèdica per endinsar-se en l'organització pròpia de l'home d'estat i, amb això, que l'islamisme sigui, de les tres religions, la que té una vocació més clara en la generació de dret. Com diu Josefina Roma "que en l'Alcorà hi hagi resposta per a tot" i, per tant, que els islàmics hagin emprès sempre un combat ferotge contra tot intent de distinció entre el que és secular i el fet religiós, entre l'àmbit profà i el sagrat. I en aquest sentit, la cultura religiosa islàmica s'instal·la en un sistema de coneixement únic que podrà conviure amb l'estudi científic -com ho demostrà l'efervescència cultural que visqué el món aràbic en els segles posterior, a la mort del profeta, ocorreguda el 632- ja que queda fermament assentat el principi bàsic, com diu Garaudy, "que així com només Déu posseeix i només Déu ordena, només Déu sap i això exclou la pretensió faraònica d'usurpar tot el poder de Déu o la il·lusió d'estar en possessió d'un saber consumat, absolut, assolint el coneixement de les primeres causes i les últimes". Una pretensió que no ha afectat el budisme, però en què reiteradament han caigut els doctes mestres del cristianisme perquè el seu camp d'acció, donada la naturalesa de Jesús, ha resultat més ambivalent. Mentre que Crist vingué a la terra per redimir els homes, Buda ho féu per simplificar-los el camí de la il·luminació que havien de perseguir ells mateixos i Mahoma per a conduir-los directament al triomf.

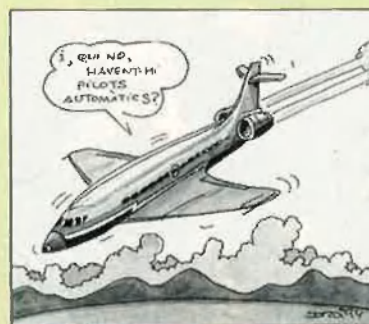
Antoni Sella

el savi

Qui va inventar la «sopa d'all»?

Algú fa l'amor volant?

Quin rei va crear la Generalitat?

